

**MUZEUM
KL PLASZOW**

RAPORT
Z DZIAŁAŃ
W 2021 ROKU

REPORT
ON ACTIVITIES
IN 2021

**MUZEUM
KL PLASZOW**

RAPORT
Z DZIAŁAŃ
W 2021 ROKU

REPORT
ON ACTIVITIES
IN 2021

**MUZEUM
KL PLASZOW**

RAPORT
Z DZIAŁAŃ
W 2021 ROKU

REPORT
ON ACTIVITIES
IN 2021

UTWORZENIE MUZEUM KL PLASZOW

ESTABLISHMENT OF THE KL PLASZOW MUSEUM

Z początkiem roku rozpoczęło działalność Muzeum – Miejsce Pamięci KL Plaszow w Krakowie. Były niemiecki nazistowski obóz pracy i koncentracyjny 1942–1945 (w organizacji). Muzeum jest instytucją kultury miasta Krakowa, od 1 marca 2021 r. współprowadzoną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jako instytucja samodzielna, ale będąca w organizacji, jest zarządzane przez Muzeum Krakowa za pośrednictwem Reprezentanta Zarządcy.

Umowa między MKiDN i Gminą Miejską Kraków obowiązuje do 31 grudnia 2051 r. Zapisano w niej m.in., że: *umowa o współprowadzeniu Muzeum jest kolejnym ważnym etapem działań podejmowanych na rzecz upamiętnienia byłego niemieckiego obozu pracy i koncentracyjnego Plaszow, w którym życie straciło około sześć tysięcy osób. [...] Utworzenie profesjonalnej instytucji, jaką jest muzeum, to przyjęta na całym świecie formuła organizacyjna dla opieki i zarządzania miejscami pamięci.*

The beginning of the year saw launching of activities of the Museum – KL Plaszow Memorial Site in Kraków. The Former German Nazi Labour and Concentration Camp (1942–1945) (in organization).

Museum is a cultural institution of Kraków City, co-managed by the Minister of Culture and National Heritage as of 1 March 2021. As an autonomous institution, but in organization, the Museum is managed by the Kraków Museum through a representative of the manager.

The agreement between the Ministry of Culture and National Heritage and the Kraków Municipality is in force until 31 December 2051. It provides among others that the agreement on joint supervision over the Museum marks another important milestone in efforts aimed to commemorate the former German Plaszow labour and concentration camp where about six thousand people died. [...] Museums, as

Zgodnie z umową z 2021 r. każda ze stron zobowiązała się do finansowania bieżącej działalności Muzeum oraz przekazania w latach 2021–2025 po 25 mln zł na wydatki związane z realizacją inwestycji polegającej na wykonaniu projektu upamiętnienia ofiar niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego KL Plaszow.

Muzeum wyrosło z działającej od 2016 r. w Muzeum Krakowa Pracowni Muzeum – Miejsce Pamięci na terenie byłego KL Plaszow i przejęło jej zadania oraz troje pracowników. W ciągu roku do zespołu dołączyły kolejne osoby, które wspólnie tworzyły od podstaw zasady funkcjonowania instytucji, plany jej działania oraz prowadziły bieżącą działalność w kilku obszarach: edukacji, informacji oraz prac inwestycyjnych i administracyjnych.

professional institutions, are established all over the world to manage and preserve memorial sites.

Under the agreement of 2021, either party has assumed the obligation to finance daily operations of the Museum and provide between 2021 and 2025 PLN 25 million each for expenses on capital expenditure project aimed to commemorate the victims of the German Nazi concentration camp KL Plaszow.

The Museum continues the tradition of the Museum – KL Plaszow Memorial Site Studio Workshop at the Kraków Museum: has taken over its tasks and three employees. Over the year, the team was expanded by new members who jointly created from scratch the rules of functioning of the institution, its operating plans and conducted daily activities in various areas: education, information, capital expenditures and administrative tasks.

ŚWIADECTWA

TESTIMONIES

Mila Hornik

ŻIH 301/188 – budowa obozu (X 1942)

Po październikowym wysiedleniu getta zaczęła się budowa baraków w Płaszowie, poza cmentarzem żydowskim. Placówki żydowskie chodziły z getta do tej pracy. Mówiono, że to mają być baraki dla Polaków. Ale już w grudniu zaczęto głośno mówić o tym, że my tam pójdziemy. Nie wyobrażaliśmy sobie tego strasznie. Po prostu będziemy mieszkali w barakach, każda będzie miała dla siebie łóżko i stamtąd będziemy chodzić do pracy. Nie myślałyśmy wcale, że to ma być jakiś zamknięty obóz. [...] Pierwsze wrażenie było straszne, dokoła cmentarz, nagrobki i dom przedpogrzebowy, a nad tym kilka baraków. Byłyśmy strasznie przygnębione, mówiłyśmy: z cmentarza się nie wraca.

Mila Hornik

Archives of Jewish Historical Institute, inv. no. 301/188 – camp construction (October 1942)

After October deportation from the ghetto, the construction of blocks in Plaszow began, outside the Jewish cemetery. Jewish brigades arrived to that workplace from the ghetto. It was announced that the blocks were built for the Poles. But already in December, it was spoken aloud that we would go there. We were not terrified. We thought we just would live in those blocks, each of us would have a bed and we would go to work from that place. We did not expect that this would be a kind of fenced camp. [...] The first impression was terrifying, a cemetery around us with tombs and a funeral home, and several blocks next to it. We were extremely depressed, you cannot return from a cemetery, we said.

Aleksander Bieberstein

Żagłada Żydów w Krakowie, s. 133 (VII 1943)

Dzienna racja żywności polskich więźniów składała się z ciemnego płynu zwanego kawą, wydawanego rano i wieczorem, wydzielanej w porze obiadowej zupy jarzynowej, z buraków, marchwi czy brukwi najgorszego gatunku, i z 1/8 chleba o wadze 1,40 kg. Te głodowe porcje były powodem szybkiego wyniszczania się więźniów i tzw. choroby głodowej, na którą zmarło w czasie istnienia obozu 16 więźniów polskich. [Relacja dotyczy obozu pracy przymusowej dla Polaków w KL Plaszow].

Aleksander Bieberstein

"The Holocaust of Kraków Jews", p. 133 (July 1943)

The daily food ration for Polish prisoners consisted of a dark liquid termed coffee, served in the morning and evening, vegetable soup served in the lunch time, cooked from lowest-grade beets and carrots, and of 1/8 of a bread loaf weighing 1.40 kg. Those starvation rations led to rapid health deterioration and a disease termed starvation disease that killed 16 Polish prisoners of the camp. [This refers to the forced labour camp for the Poles at KL Plaszow].

W połowie 2021 r. Muzeum przejęło formalną opiekę nad terenem poobozowym. Było to możliwe dzięki podpisaniu umów użyczenia nieruchomości znajdujących się na obszarze Muzeum, a należących do Gminy Miejskiej Kraków, Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie i Skarbu Państwa.

Muzeum KL Plaszow objęło około 40-hektarowy obszar, w tym około 37 hektarów terenu poobozowego oraz działki z nim sąsiadujące, na których powstaną nowe obiekty muzealne. Na terenie Miejsca Pamięci znajdują się dwa cmentarze żydowskie, trzy miejsca egzekucji (masowe groby), ruiny hali przedpogrzebowej, relikty obiektów obozowych oraz pomniki. W ukształtowaniu terenu zachowały się widoczne po dziś dzień niwelacje gruntu pod budynki obozowe, stawy, drogi i plac apelowy. Obszar Miejsca Pamięci to obecnie rozległy zielony teren porośnięty roślinnością o różnorodnym charakterze. Teren Muzeum jest i po-

zostanie otwarty i dostępny dla wszystkich. Muzeum pragnie, by pobyt w Miejscu Pamięci był okazją do refleksji i zachętą do pogłębienia wiedzy o tragicznej historii tego miejsca, będącej częścią historii Krakowa.

The Museum formally took over management of the post-camp area in mid-2021. This was made possible by executing loan agreements concerning properties that constitute the Museum area and are owned by the Municipality of Kraków, the Jewish Religious Community in Kraków and the State Treasury.

The KL Plaszow Museum took over about 0.4 square kilometres of post-camp area and adjacent plots of land designated for new museum structures.

The Memorial Site contains two Jewish cemeteries, three execution sites (mass graves), ruins of the Funeral Home Hall, relics of camp structures and monuments. The terrain features preserved levelled locations of camp buildings, ponds, roads and a roll-call ground. The Memorial Site is at present a vast green area overgrown with various types of plants. The Museum area is and will be open and accessible to everybody. The goal of the Mu-

seum is to turn a visit to the Memorial Site into an opportunity to reflect and broaden knowledge of the tragic history of this place, constituting a part of Kraków's history.

ŚWIADECTWA

Alojzy Lempart

Proces ludobójcy Amona Goetha..., s. 68 –
budowa piwnicy na kartofle (lato 1943)

Jedna z grup pracowała przy budowaniu piwnicy na kartofle (Kartoffelkeller); pracowali oni w skale, podzieleni na 3 grupy: część pracowała kilofami, część łopatami, część przy taczkach. Pracujący przy taczkach musieli wracać biegiem z taczkami pustymi. Nie wolno było przerwać pracy nawet na przeciąg minuty, albowiem groziło to karą bicia bykowcem na goły pośladek z równoczesnym polewaniem wodą.

Lieba Tifenbrun

ŻIH 301/1182 – koszarowanie po likwidacji getta tarnowskiego (IX 1943)

Rewizję przeprowadzali OD-mani bez nadzoru Niemców [...]. Ja oddałam wszystko, co miałam, całą biżuterię, tylko nie chciałam oddać zaręczynowego pierścionka z 3 brylancikami i napisem wewnątrz. Była to pamiątka, z którą nie chciałam się rozstać. Dostałam wtedy dwa razy w twarz nahażem od OD-mana Sperlinga z Krakowa. Upadłam zemdlona i wtedy on ściągnął mi pierścionelek.

Alojzy Lempart

"The trial of murderer Amon Goeth...", p. 68 –
constructing a potato cellar (summer 1943)

One of the groups was employed to construct a potato cellar (Kartoffelkeller); they worked in stone, divided into three brigades: one with pickaxes, one with shovels and one with wheelbarrows. Those using wheelbarrows had to run back with emptied wheelbarrows. Work could not be interrupted even for one minute, as this was punished by whipping naked buttocks, on which water was simultaneously poured.

Lieba Tifenbrun

Archives of Jewish Historical Institute, inv. no. 301/1182 – imprisoning people in blocks after the liquidation of the Tarnów ghetto (September 1943)

The revision was conducted by the Jewish Ghetto Police not supervised by the Germans [...]. **I gave everything I got, my complete jewellery, and only wanted to retain my engagement ring with 3 small diamonds and an internal engraving.** It was a keepsake that I did not want to lose. Sperling, a Jewish policeman from Kraków, whipped me then twice in my face. I lost my conscience and fell, and he took off my ring.

TESTIMONIES

RADA MUZEUM RADA SPOŁECZNA

MUSEUM COUNCIL THE SOCIAL COUNCIL

W maju 2021 r. odbyło się ostatnie spotkanie Rady Społecznej ds. utworzenia Muzeum – Miejsca Pamięci na terenie byłego obozu Plaszow. Rada Społeczna, powołana w 2017 r. przez Prezydenta Krakowa, wspierała aktywność Muzeum Krakowa w procesie zmierzającym do upamiętnienia ofiar byłego niemieckiego nazistowskiego obozu Plaszow oraz opieki nad terenem poobozowym.

W 2017 r. Rada Społeczna zaakceptowała *Scenariusz upamiętnienia na terenie byłego KL Plaszow*, w oparciu o który w 2018 r. przeprowadzona została modyfikacja dotychczasowego projektu upamiętnienia. Wsparcie Rady Społecznej miało fundamentalne znaczenie dla powołania Muzeum KL Plaszow.

The last meeting of the Social Council for the establishment of Museum – Memorial Site in the area of former Plaszow camp was held in May 2021. The Social Council appointed in 2017 by the Mayor of Kraków, supported activity of the Kraków Museum in the process aimed to commemorate the victims of the former German Nazi camp Plaszow and to manage the post-camp area.

In 2017, the Social Council approved the “Scenario for commemoration in the area of former KL Plaszow”, that provided foundations for a modified commemoration project developed in 2018. Support provided by the Social Council was crucial for the establishment of KL Plaszow Museum.

ŚWIADECTWA

TESTIMONIES

Henryk Wohlfeiler

ŻIH 301/1415 – kopanie stawów przeciwpożarowych (XII 1943)

Była to praca okropna, niejednokrotnie szaryfowa. Podczas pierwszych dni pracy pogoda była mroźna, ale sucha, pierwsza warstwa zamrożonej ziemi sprawiła tylko pewne trudności, dalsze szły już łatwiej, można się było poruszać, szczególnie przy odwożeniu ziemi taczkami. Potem nastąpiła jednak odwilż, zamiecie śnieżne, ziemia rozmokła, tworzyła gęstą, śliską masę, z której trudno było nogi wyciągnąć, a co dopiero ciągnąć naładowane taczki.

Henryk Wohlfeiler

Archives of Jewish Historical Institute, inv. no. 301/1415 – digging fire ponds (December 1943)

It was horrible work, sometimes in vain. During the initial days of work, the weather was frosty but dry, only the top layer of frozen soil was difficult to cut through, further work was easier, one could move, especially when removing earth on wheelbarrows. Then, a thaw came, snow storms occurred, soil became muddy, formed a thick, slippery mix that arrested feet and absolutely prevented pushing a loaded wheelbarrow.

Anna Schoenfeld

ŻIH 301/340 – lagrowanie (IV 1944)

Zupełnie odrętwieli z pierwszego wrażenia ruszyliśmy w dalszą drogę. Jeszcze jedna brama, dalszy las drutów i dokładnie odliczeni znaleźliśmy się na ogromnym placu, tzw. apelplacu. Prawie tysiąc osób spędzono do jednego baraku, pośrodku którego stały 3 piętrowe prycze. Szczęśliwi ułożyli się pokotem na deskach prycz, a reszta zaślą podłogę. Egipskie ciemności, brak powietrza, brak wody, oto pierwsza noc w KL, w którym dalsze życie popłynęło wśród różnego rodzaju mąk i udręczeń, ryjących w nas głęboko nienawiść do naszych katów, rozwijających w nas ogromną tęsknotę do wolności i żądzę zemsty na naszych oprawcach.

Anna Schoenfeld

Archives of Jewish Historical Institute, inv. no. 301/340 – imprisoning in the camp (April 1944)

Completely appalled by the first impression, we set on further journey. One more gate, another wire fencing, and we found ourselves, precisely counted, in a vast open area, known as the roll-call square. Almost one thousand people were forced into a single block with three-tiered bunks in the middle. Those who were lucky lay on the bunk planks, the rest lay on the floor. Egyptian darkness, want of air, no water: that was the first night in the KL, where our further lives went on marked with various tortures and sufferings, feeding us with pure hate for our oppressors, filling us with immense yearning for freedom and greed of vengeance on our persecutors.

RADA MUZEUM KL PLASZOW

COUNCIL OF THE KL PLASZOW MUSEUM

14 października 2021 r. zorganizowano pierwsze posiedzenie Rady Muzeum KL Plaszow, powołanej przez Prezydenta Miasta Krakowa Jacka Majchrowskiego.

Prezydent Majchrowski wręczył nominacje członkom Rady, którą stanowią: dr Piotr Cywiński (dyrektor Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau) – przewodniczący, Jacek Bednarz (radny miasta Krakowa), dr Edyta Gawron (Instytut Judaistyki UJ), Lili Haber (przewodnicząca Związku Krakowian w Izraelu), Tadeusz Jakubowicz (przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie), Paweł Kubisztal (prezes Stowarzyszenia Podgorze.pl), prof. Andrzej Kulig (wiceprezydent Krakowa), dr hab. Filip Musiał (dyrektor krakowskiego oddziału Instytutu Pamięci Narodowej), Michael Schudrich (Naczelny Rabin Polski), dr Jarosław Sellin (wiceminister kultury), Albert Stankowski (dyrektor Muzeum Getta Warszawskiego), dr Mateusz Szpytma

(wiceprezes Instytutu Pamięci Narodowej), Szymon Toboła (przewodniczący Rady Dzielnicy XIII Podgórze), Marian Turski (publicysta, członek Rady Muzeum Polin, przewodniczący Międzynarodowej Rady Oświęcimskiej), dr Anna Ziółkowska (dyrektor Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie).

The first meeting of the Council of the KL Plaszow Museum, established by the Mayor of Kraków Professor Jacek Majchrowski, was held on 14 October 2021.

Mayor Majchrowski gave members of the Council appointment letters: Piotr Cywiński, PhD (director of the State Museum Auschwitz-Birkenau) – chair, Jacek Bednarz (counsellor of Kraków), Edyta Gawron, PhD (Jagiellonian University, Institute of Jewish Studies), Lili Haber (chair of the Israeli Association of Cracovians), Tadeusz Jakubowicz (president of the Jewish Religious Community in Kraków), Paweł Kubisztal (chair of Association Podgorze.pl), Professor Andrzej Kulig (deputy mayor of Kraków), Professor Filip Musiał (director of the Institute of National Remembrance, Kraków Branch), Michael Schudrich (the Chief Rabbi of Poland), Jarosław Sellin, PhD (deputy minister of culture), Albert Stankowski, PhD (director of Warsaw Ghetto

Museum), Mateusz Szpytma, PhD (deputy chair of the Institute of National Remembrance), Szymon Toboła (chair of the 13th Podgórze District Council), Marian Turski (journalist, member of the Polin Museum Council, chair of the International Auschwitz Council), Anna Ziółkowska, PhD (director of the Martyrs' Museum in Żabikowo).

Lili Haber

przewodnicząca Związku Krakowian w Izraelu, jej rodzice byli więźniami KL Plaszow

Nie wolno to tam nam tak zostawić, taką pustkę, musi tam coś być. To być nie może tam taka zielona trawa i kilka małych rzeczy, drzewa i tak dalej. To musi być szanowane. [...] Myślę sobie, że Płaszów ma być jakoś... Nauczyłam się nowe słowo: „odpamiętywanie”. Mówimy „pamiętanie”, pamiętamy Zagładę, pamiętamy Żydów... Nie pamiętamy! Chcemy odpamiętać, jakoś aktywnie, pamiętanie to coś, co nie robimy, pamiętamy dobrze w głowie, ale chcemy coś zrobić aktywnie, żeby to nie zginęło.

www.plaszow.org, www.krakow.pl

Lili Haber

chair of the Israeli Association of Cracovians; her parents were imprisoned in KL Plaszow

We must not leave it like that, such a hollow space, something must be done there. It is not acceptable, just green grass with some small items, trees and so on. The place must be respected. [...] I think to myself that Plaszow must be somehow recalled. We talk about “remembering”, we remember the Holocaust, we remember the Jews... We do not remember! We want to recall, somehow actively; remembering is not acting; all right, we remember well in our minds, but we want to do something, be active, not let it perish.

www.plaszow.org, www.krakow.pl

EDUKACJA I PAMIĘĆ

EDUCATION AND REMEMBRANCE

Rok 2021 był wypełniony wydarzeniami edukacyjnymi, promującymi wśród szerokiej publiczności wiedzę o historii KL Plaszow. Podczas spacerów tematycznych i oprowadzań po terenie poobozowym przybliżaliśmy historię obozu uczniom krakowskich szkół oraz innym zainteresowanym. W 2021 r. zorganizowano prawie 100 takich spacerów i wykładów o historii KL Plaszow.

The year 2021 was filled with educational events, promoting knowledge of the history of KL Plaszow among the public. We explained the camp history to pupils from Kraków's schools and other interested people during thematic walks and guided tours in the post-camp area. Almost 100 walks and lectures on KL Plaszow were organized in 2021.

EDUKACJA I PAMIĘĆ

EDUCATION AND REMEMBRANCE

Kinga Rudkowska-Piekarz

licencjonowana przewodniczka po Krakowie,
w tym po byłym obozie Plaszow;
siostra jej babci, Danuta Baradziej z domu
Jasińska, była więźniarką obozu

Myślę, że ludzie po prostu nie zagłębiają się w tematykę i nie zdają sobie dokładnie z tego sprawy, co tam było. Owszem, są tablice, ale dopiero, kiedy każdy przejdzie się tym terenem, kiedy możemy wskazać konkretne miejsca, gdzie mieściły się dane budynki, dane baraki czy też miejsca masowych egzekucji, masowych grobów, to wtedy to robi naprawdę takie inne wrażenie na zasadzie: aha, teraz rozumiem. [...] Dla mnie stworzenie takiej instytucji, która jest dedykowana obozowi KL Plaszow, jego upamiętnieniu, jest de facto złożeniem hołdu każdej osobie, która przeszła przez piekło obozowe.

www.plaszow.org, www.krakow.pl

Kinga Rudkowska-Piekarz

licensed tour guide in Kraków, including the
former camp Plaszow; the sister of her
grandmother Danuta Baradziej née Jasińska,
was a prisoner of the camp

In my opinion, people just do not think deeply about those topics, are not fully aware what happened there. Admittedly, there are boards displayed, but it takes a good walk across that land, with identification of specific locations of buildings, blocks, sites of mass executions, mass graves, to get the right impression, to say “aha, now I understand”. [...] For me, the establishment of this institution dedicated to KL Plaszow, its commemoration, pays tribute to all those who went through that hell.

www.plaszow.org, www.krakow.pl

WYDARZENIE ONLINE

Wokół zagłady cmentarzy żydowskich
spotkanie z Krzysztofem Bielawskim

Gość spotkania: Krzysztof Bielawski
Prowadzenie: Michał Soukhrufski

12.10.2021 18.00
fb.com/KLPlaszow

MUZEUM KL PLASZOW

WIEŻ

WYDARZENIE ONLINE

Ludzie, nie liczby
spotkanie z Dariuszem Popielą

Gość: Dariusz Popieła
Prowadzenie: Michał Okolski

16/11/2021 18.00
fb.com/KLPlaszow

MUZEUM KL PLASZOW

WYDARZENIE ONLINE

Spotkanie z Rafałem Hetmanem
wokół książki „Izbica, Izbica”

Autor książki: Rafał Hetman
Prowadzenie: Magdalena Kicińska

22/06/2021 18.00
fb.com/KLPlaszow

Muzeum - Miejsce Pamięci KL Plaszow

W kwietniu rozpoczął się cykl comiesięcznych spotkań online z serii *Porozmawiajmy. Cykliczne spotkania w Muzeum KL Plaszow*. W 2021 r. program był poświęcony przede wszystkim problematyce cmentarzy żydowskich. Rozmawialiśmy też o historii Holokaustu i II wojny światowej, a także o upamiętnianiu miejsc masowych zbrodni i rozliczeniach z totalitaryzmem. Każdorazowo spotkania cieszyły się zainteresowaniem od 50 do 100 osób. Zapisy wideo z tych wydarzeń znaleźć można na Facebooku i kanale YouTube Muzeum KL Plaszow.

Jesienią 2021 r. Muzeum zorganizowało także kurs dla przewodników, który z powodzeniem ukończyli wszyscy uczestnicy.

We wszystkich spotkaniach edukacyjnych, wydarzeniach oraz dyskusjach online udział wzięło około 2 tys. osób.

April marked the beginning of a cycle of monthly online meetings entitled "Let's Talk. Regular Meetings at the KL Plaszow Museum". The 2021 programme focused on the topic of Jewish cemeteries. We also discussed the history of Holocaust and World War II, commemoration of mass crime sites and revealing of the truth about totalitarianism and its promoters. Each meeting attracted from 50 to 100 people. Video recordings of the meetings can be found on Facebook and YouTube channel of the KL Plaszow Museum.

In the autumn of 2021, the Museum also organized a training course for tour guides, successfully completed by all participants.

About 2 thousand people attended all educational meetings, events and online discussions.

Justyna Kuśnierowska

nauczycielka jęz. polskiego w VI LO
w Krakowie, wnuczka więźniarki KL Płaszów
Natalii Bułat

Zdziwiło mnie, jak to miejsce wygląda. To chyba jest doświadczenie wszystkich, którzy tam są i którzy wiedzą, co tam się wydarzyło. Istotne jest to, że większość ludzi nie wie. [...] Wydawało mi się to oczywiście niezwykle dziwne i chciałam zgłębić tajemnicę tego miejsca, chciałam uzyskać informację, dlaczego, jak to możliwe, że tam nie ma żadnej adekwatnej formy upamiętnienia. Oczywiście już tam od wielu lat pojawiały się tablice i wcześniej pojawiały się jakieś pomniki, to wszyscy wiemy. Ale to wciąż wydaje mi się nieadekwatne do tego miejsca. I to na szczęście się niedługo zmieni.

www.plaszow.org, www.krakow.pl

Justyna Kuśnierowska

teacher of Polish, 6th Secondary School of
General Education, granddaughter of Natalia
Bułat, a prisoner of KL Płaszów

I was surprised by the appearance of that place. This is experienced by all who visit the site and know what happened there. What is important, most people don't know. [...] I naturally considered it extremely strange and wanted to penetrate the mystery of that place, obtain information why, how is it possible that there is no adequate form of commemoration. Certainly, boards have been displayed for years, certain monuments were erected, we all know. But all this seems inadequate for that place. Fortunately, this is going to change soon.

www.plaszow.org, www.krakow.pl

W dniach 7–9 maja 2021 r. Muzeum KL Plaszow było partnerem w organizowanym przez Muzeum Krakowa wydarzeniu *Pamiętaj z nami*, którego celem jest popularyzowanie wiedzy o historii krakowian i Krakowa w czasach okupacji niemieckiej.

8 sierpnia 2021 r. Muzeum KL Plaszow zorganizowało wydarzenie pt. *Pamięć / Zachor*, poświęcone pamięci ofiar byłego niemieckiego nazistowskiego obozu Plaszow. Wydarzenie odbyło się przy Szarym Domu na terenie poobozowym. Uczestnicy spotkania, którymi byli głównie mieszkańcy Krakowa, głośno odczytywali fragmenty relacji więźniów KL Plaszow. Słowa te, wybrzmiewające na terenie poobozowym, nabierały szczególnego znaczenia, nadając spotkaniu bardzo poruszający charakter. Termin spotkania *Pamięć / Zachor* nawiązuje do wydarzeń z sierpnia 1944 r., kiedy rozpoczęła się likwidacja obozu: zacieranie śladów

The KL Plaszow Museum was a partner in the event organized by the Kraków Museum on 7–9 May 2021 under the motto “Remember with us”, aimed to popularize knowledge of the history of Kraków and its inhabitants during German occupation.

On 8 August 2021, the KL Plaszow Museum organized an event entitled “Memory / Zachor”, aimed at remembering the victims of the former German Nazi camp Plaszow. The event was held at the Grey House in the post-camp area. Participants in the meeting, mainly inhabitants of Kraków, read aloud fragments of testimonies given by prisoners of KL Plaszow. Those words spoken in the post-camp area conveyed a special meaning, making the meeting exceptionally moving.

The date of “Memory / Zachor” meeting refers to the events that took place in August 1944, when camp liquidation began: obliterating the

traces of crime and mass transports of prisoner to camps located in the Third Reich. On Sunday 6 August 1944, the German occupational authorities organized in Kraków a series of mass arrests of civilian men in response to the outbreak of the Warsaw Uprising. About 6 thousand arrested men were detained in KL Plaszow.

The August date of “Memory / Zachor” symbolically combines remembrance of Jewish and Polish prisoners of the German Nazi camp Plaszow. The event “Memory / Zachor” will be organized also in future years.

traces of crime and mass transports of prisoner to camps located in the Third Reich. On Sunday 6 August 1944, the German occupational authorities organized in Kraków a series of mass arrests of civilian men in response to the outbreak of the Warsaw Uprising. About 6 thousand arrested men were detained in KL Plaszow.

The August date of “Memory / Zachor” symbolically combines remembrance of Jewish and Polish prisoners of the German Nazi camp Plaszow. The event “Memory / Zachor” will be organized also in future years.

ŚWIADECTWA

Ala Dychwald

ŻIH 301/330 – transporty do KL Plaszow
(IV 1944)

Zaczęły przyjeżdżać transporty pasiaków, Żydów z Lublina i Majdanka. W kwietniu [1944] przyszły transporty węgierskie z Oświęcimia, naprzód kobiety, po tym także mężczyźni. Były to przeważnie młode dziewczęta, które w Oświęcimiu ogolono, ubrano w popielate suknie na gołe ciało, z wymalowanymi ogromnymi czerwonymi krzyżami. Były strasznie dzikie i przerażone, bały się nas, uciekały z apelów i dostawały na każdym kroku bicie. Przywołano wtedy ludzi przyłapanych na granicy węgierskiej i słowackiej, wszyscy oni szli na śmierć.

Ala Dychwald

Archives of Jewish Historical Institute,
inv. no. 301/330 – transports to KL Plaszow
(April 1944)

Transports started of people in striped uniforms, Jews from Lublin and Majdanek. In April [1944], transports of Hungarians from Auschwitz arrived, first women, then also men. There were mostly young girls that were shaved in Auschwitz, then dressed in grey gowns on naked bodies, with painted huge red crosses. They were terribly wild and scared, afraid of us, they fled from roll-calls and were whipped every step they took. Then people caught at the Hungarian and Slovak border were called out, and all they were killed.

Stella Müller-Madej

Oczami dziecka..., s. 73 – wywózka dzieci
(V 1944)

Nie, to nie do zniesienia! Cały apelplac wyje, pejcze świszczą, psy ujadają. Zakrywam twarz i uszy rękami. Mamusia brutalnie odrywa mi ręce od twarzy. Znow stoję równo, cała w drgawkach. Spojrzałam na twarz mamusi. Patrzy jak ślepiec przed siebie, zupełnie bez wyrazu. W tym momencie rozlega się z megafonu muzyka w rytm walca: „Mama, komm zurück”. Równocześnie ciężarówki ruszają w stronę bramy wjazdowej, dzieci wołają rozzdzierająco, usiłują przekrzyczeć megafony. Widać z wolno sunących aut rozpaczliwie wyciągnięte rączki.

Stella Müller-Madej

“In the eyes of a child...”, p. 73 – deportation of children (May 1944)

No, it was unbearable! The whole roll-call ground cried, whips zipped, dogs barked. I hid my face and ears behind my arms. My mum brutally got my arms off my face. I stood straight again, all shivering. I looked at mum's face. She gazed ahead like a blind woman, free of any expression. At that time, a waltz blared from the megaphone: “Mama, komm zurück”. Simultaneously, trucks started to drive off towards the entrance gate, children raised agonized cries trying to shout megaphones. Little hands were seen desperately reached out of slowly passing vehicles.

TESTIMONIES

ARCHIWUM CYFROWE KL PLASZOW

THE KL PLASZOW DIGITAL ARCHIVE

Podstawowym narzędziem pracy muzeum nad historią miejsca i ludzi, nad zachowaniem pamięci o nich, jest Archiwum Cyfrowe KL Plaszow. Dzięki współpracy z Muzeum Krakowa, na którego stronie internetowej znajduje się główna baza danych, Archiwum było stale uzupełniane.

W 2021 r. baza Archiwum Cyfrowego KL Plaszow wzbogaciła się o 1631 rekordów dotyczących byłych więźniów i obecnie liczy 7117 rekordów.

Przez cały rok pracownicy Muzeum KL Plaszow kontynuowali opracowywanie relacji więźniów obozu, jakie znajdują się między innymi w archiwach Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie, Instytutu Yad Vashem w Izraelu oraz archiwach byłej III Rzeszy w Bad Arolsen w Niemczech. Na prośby rodzin byłych więźniów KL Plaszow Muzeum prowadziło także kwerendy w archiwach.

The KL Plaszow Digital Archive provides the basic tool for work on the history of the place and people, on commemorating them. The Archive was continually supplemented in cooperation with the Kraków Museum that hosts the main database on its website.

In 2021, the KL Plaszow Digital Archive database was enriched by adding 1631 records concerning former prisoners, and it currently consists of 7117 records.

The team of KL Plaszow Museum continued work on testimonies given by camp prisoners, found among others in the archives of the Jewish Historical Institute in Warsaw, Yad Vashem institute in Israel and in the archives of former Third Reich in Bad Arolsen, Germany. The Museum also conducted searches in those archives requested by former prisoners' families.

PRZYRODA NA TERENIE MIEJSCA PAMIĘCI

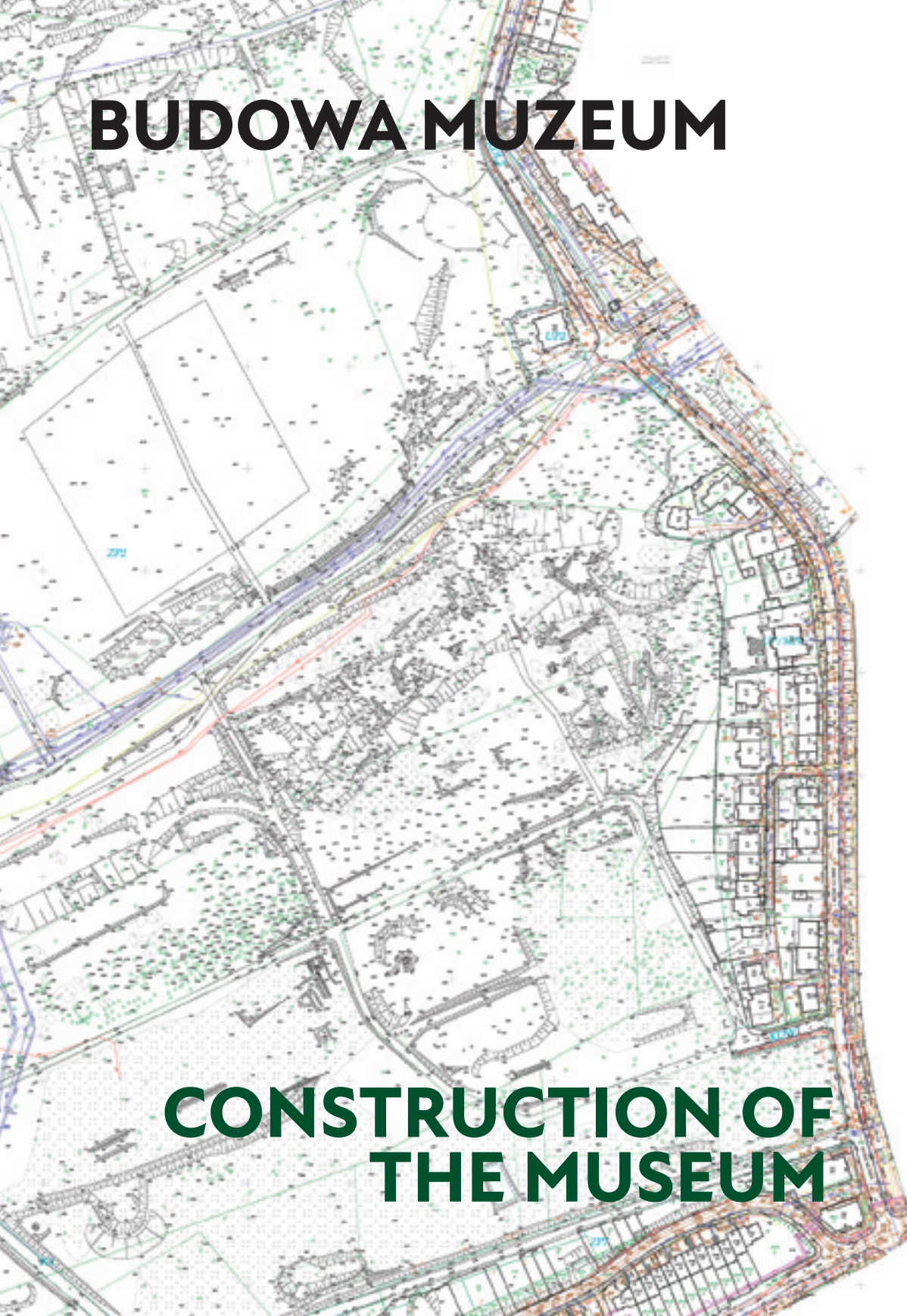
NATURE IN THE MEMORIAL SITE

„Blisko czterdziestohektarowy obszar [...] pozostawiony w dużej mierze przyrodzie i naturalnej sukcesji, niemal w całości stanowiący powierzchnię biologicznie czynną, pokryty roślinnością różnorodną i zróżnicowaną gatunkowo [...] pełni niezmiernie ważną rolę w lokalnym ekosystemie przyrodniczym, warunkując różnorodność siedlisk i gatunków roślin, grzybów i zwierząt, a także regulując lokalny mikroklimat. [...] Działania dotyczące utrzymania terenu powinny więc zmierzać do zachowania i uwypuklenia korzystnych przyrodniczo i środowiskowo uwarunkowań, przy jednoczesnej eliminacji elementów niekorzystnych, takich jak np. obecność obcych, inwazyjnych gatunków roślin i zwierząt czy nadmierna penetracja przez ludzi i psy”.

Przemysław Barszcz, *Opinia przyrodnicza dotycząca terenu byłego obozu Plaszw, 2021, rozdział 4.*

“An area of 0.4 square kilometres [...] mostly left in its natural condition with natural succession, almost entirely biologically active, overgrown with heterogeneous vegetation of various species [...] **plays an extremely important role** in the local natural ecosystem, offering diversified habitats, places for various species of plants, mushrooms and animals, and regulating local micro-climate. [...] Hence, projects aimed to manage this land should preserve and give priority to its naturally and environmentally favourable conditions, and simultaneously remove unfavourable components, such as foreign, invasive species of plants and animals or excessive penetration by people and dogs.”

Przemysław Barszcz, “Biological opinion concerning the area of former Plaszw camp, 2021”, chapter 4.

BUDOWA MUZEUM

CONSTRUCTION OF THE MUSEUM

Muzeum kontynuowało realizację planów budowy na terenie Miejsca Pamięci KL Plaszow kompleksowego upamiętnienia ofiar obozu. Inwestycja była realizowana zgodnie z umową zawartą pomiędzy Gminą Miejską Kraków a Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Projekt autorstwa firmy GPP Sp. z o.o. obejmuje uporządkowanie terenu poobozowego, budowę przy ul. Kamieńskiego budynku muzealnego Memoriału wraz z parkingiem oraz remont konserwatorski Szarego Domu przy ul. Jerozolimskiej 3 i przystosowanie go do potrzeb muzeum.

W 2021 r. powstała dokumentacja niezbędna do ogłoszenia zamówień publicznych na wykonanie poszczególnych etapów inwestycji, tj. mapa do celów projektowych, opinie przyrodnicze, inwentaryzacja dendrologiczna fragmentu obszaru poobozowego, a także ekspertyzy dotyczące stanu zachowania budynków wchodzących w skład muzeum.

The Museum continued to implement its plans for the construction of a set of objects commemorating camp victims at the KL Plaszow Memorial Site. The capital expenditure project was carried out in line with an agreement made between the Kraków Municipality and the Ministry of Culture and National Heritage. The design created by GPP Sp. z o.o. includes organization of the post-camp area, the construction at Kamieńskiego Street of a Memorial museum building with a car park, conservatory repair of the Grey House at 3 Jerozolimka Street and its adaptation for museum purposes.

In 2021 documents were also prepared as necessary to announce public procurement procedures for the completion of various project phases, i.e. a map for designers, biological opinions, a tree and shrub inventory of the post-camp area, expert opinions on condition of buildings constituting the museum.

W sierpniu 2021 r. Muzeum KL Plaszow odwiedził wicepremier i Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Piotr Gliński. Zwrócił on uwagę na fakt, że teren byłego niemieckiego nazistowskiego obozu Plaszow to jedno z ostatnich tego typu miejsc, które nie zostało jeszcze we właściwy sposób otoczone opieką przez państwo polskie. Minister podkreślał, że to *polskie państwo, ale wraz z obywatelami i samorządami, dba o pamięć, także tę pamięć dotyczącą Holokaustu, pamięć niezwykle gorzką, i [...] że spełniamy swoje zadanie.*

W listopadzie 2021 r. przygotowano działkę pod budowę Memoriału. Na zlecenie Zarządu Inwestycji Miejskich w Krakowie przeprowadzono wycinkę 275 drzew oraz 250 krzewów i drzew niewymagających pozwolenia na ścięcie, wśród których przeważały gatunki inwazyjne, wyrosłe na tym obszarze w ostatnich 20–30 latach. Termin wycinki został wyznaczony po

In August 2021, the Minister of Culture and National Heritage Piotr Gliński paid a visit to the KL Plaszow Museum. He indicated that the area of the former German Nazi camp Plaszow is one of the last places of this type that had not yet been adequately managed by the Polish state. The minister emphasized that *the Polish state, but together with citizens and local government units, preserves memory, also of the Holocaust, extremely bitter memory, and [...] we complete our task.*

In November 2021, the plot of land designated for Memorial construction was prepared. As ordered by the Municipal Project Authority, 275 listed trees and 250 unprotected bushes and trees were removed, mostly invasive species, that grew in the area in recent 20–30 years. The period of felling was set for a time following bird nesting season, and Roman snails occurring in the area were relocated to

zakończeniu sezonu lęgowego ptaków, a występujące na tym obszarze ślimaki winniczki przeniesiono na inne siedliska. Po wycince Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie przeprowadził nasadzenia zastępcze oraz przesadzenia na działce w bezpośrednim sąsiedztwie terenu przeznaczonego pod budowę Memoriału. Nasadzono i przesadzono łącznie około 300 cennych przyrodniczo drzew.

Plany budowy Muzeum KL Płaszów spotykały się z krytyką aktywistów ekologicznych i grupy mieszkańców Krakowa, którzy sprzeciwiali się szczególnie wycince drzew na działce przeznaczonej pod budowę Memoriału KL Płaszów. Wycinkę poprzedziły protesty zorganizowane m.in. przez aktywistów z Akcji Ratunkowej dla Krakowa i Extinction Rebellion oraz grupę mieszkańców Krakowa. Protesty odbywały się zarówno na miejscu inwestycji, jak i w mediach społecznościowych. Uczestnicy protestów cały czas domagają się zaniechania inwestycji muzealnej, szczególnie

wstrzymania budowy Memoriału. Zaniechanie budowy Memoriału według protestujących zapobiegnie nadmiernemu napływowi odwiedzających teren Miejsca Pamięci i zmianie dotychczasowego charakteru miejsca.

Budynek Memoriału jest zaplanowany na działce pomiędzy ulicami Kamieńskiego i Swoszowicką, zgodnie z projektem budowlanym upamiętnienia, który uwzględnia zakaz budowy dodatkowych obiektów na terenie poobozowym, w tym szczególnie na terenie cmentarzy żydowskich.

W Memoriale znajdzie się wystawa stała Muzeum KL Płaszów. Planowany obok budynku parking dla autobusów i samochodów osobowych pozwoli na odpowiednie kierowanie ruchem odwiedzających Miejsce Pamięci w taki sposób, by nie był on uciążliwy dla okolicznych mieszkańców.

other habitats. Following tree felling, the Urban Green Space Authority in Kraków planted new trees and relocated plants in the plot of land adjacent to the area designated for Memorial construction. About 300 valuable trees were planted or relocated.

The building plans of KL Płaszów Museum were criticized by environmental activists and by a group of Kraków citizens who protested especially against felling of trees in the plot of land designated for the construction of KL Płaszów Memorial. The cutting down trees process was preceded by protests organized e.g. by activists from Rescue Action for Kraków and Extinction Rebellion with a group of Kraków inhabitants. The protests took place both on construction site and in social media.

Participants in the protests still demand that the museum project be discontinued, espe-

cially work on Memorial construction. The protesters claim that the plan of Memorial construction must be abandoned to prevent excessive inflow of visitors to the Memorial Site and the resultant change of its existing characteristics.

The Memorial building is to be erected on the plot of land between Kamieńskiego and Swoszowicka streets, in line with the commemoration building design, considering the ban on constructing additional structures in the post-camp area, especially in Jewish cemeteries.

The Memorial will host a permanent exhibition of the KL Płaszów Museum. The car park for coaches and cars, planned next to the building, will organize traffic of visitors to the Memorial Site, preventing nuisance to the inhabitants of the area.

Nisia Horowitz-Karakulska

była więźniarka KL Plaszow

Plaszów porósł tak nieprawdopodobną ilością drzew, krzaków, że jak tam weszłam, to zrobiłam takie ogromne oczy. Tu nie było nigdy tak zielono, tu jest jak w parku. Plaszów to nie jest ten Plaszów, który był. Bo tam były baraki, tam zupełnie inaczej to wyglądało. Teraz to jest porośnięte jakimś krzakami. Uważam, że na całe to muzeum troszeczkę jest za późno, ale lepiej późno niż wcale. Chodzi o to, żeby rzeczywiście zachować w ludzkiej pamięci to, co się tam wydarzyło.

www.plaszow.org, www.krakow.pl

Nisia Horowitz-Karakulska

a former prisoner of KL Plaszow

An incredible number of trees have grown in Plaszow; when I went there, I was utterly astonished. The area never was so green, it is like a park. Plaszow is no longer the place it used to be. Because there were blocks, it looked completely different. Now, the place is overgrown with bushes. I think that it is a little too late to build that museum, but better late than never. What is important: to actually retain in human memory what happened there.

www.plaszow.org, www.krakow.pl

ŚWIADECTWA

Marian Krawczyk

Proces ludobójcy..., s. 223 – Czarna Niedziela (VIII 1944)

Dnia 6 sierpnia 1944 zostałem aresztowany w wyniku obławy, jakiej niemieckie władze dokonały. [...] Zajęliśmy miejsca w autach i zajechaliśmy do Płaszowa. Była już noc. Ustawiono nas tam grupami i zakwaterowano w barakach. Po zajęciu miejsc w barakach nikt z naszej grupy – około 400 ludzi – nie zasnął, część leżała na pryzkach, reszta przez okna baraków obserwowała, jak zjeżdżały auta przez całą noc. [...] Obliczaliśmy na 5 do 6 tysięcy [ludzi] zwiezionych do obozu z miasta. [...] W obozie rozeszła się wieść, że jesteśmy zakładnikami za powstanie warszawskie [...].

Marian Krawczyk

"The trial of murderer...", p. 223 – Black Sunday (August 1944)

I was arrested on 6 August 1944 in a manhunt organized by German authorities. [...] We were forced into vehicles and driven to Plaszow. It was already night. We were divided into groups and accommodated in blocks. When we were placed in the blocks, no one from our group of about 400 people slept, some lay on their bunks, and the rest observed through block windows vehicles arriving all night long. [...] We counted 5 to 6 thousand [people] driven to the camp from the city. [...] Rumour spread in the camp had it that we were hostages for the Warsaw Uprising [...].

Moses Goldberg

ŻIH 301/248 – likwidacja getta, cmentarze, egzekucje w I miejscu straceń (III 1943)

Wiem o tym, że na cmentarzu strzelano do Żydów, rozbierając ich do naga. Na cmentarzu podgórskim było nadto kilka nowszych grobów ofiar getta krakowskiego z marca 1943 r. W dniu 13 i 14 III i przez cały tydzień pochowano do nowszych grobów ok. 2000–2800 zwłok nagich mężczyzn i kobiet oraz dzieci, zastrzelonych w getcie. Nadto dokonywano na cmentarzu podgórskim przez pierwsze miesiące istnienia lagru – egzekucji nad robotnikami żydowskimi.

Moses Goldberg

Archives of Jewish Historical Institute, inv. no. 301/248 – ghetto liquidation, cemeteries, execution site I (March 1943)

I know that Jews were shot in the cemetery, stripped naked. The Podgórze cemetery also contained several newer graves of victims from the Kraków ghetto, dug in March 1943. On 13 and 14 March about 2000–2800 corpses of naked men, women and children killed in the ghetto were buried in those newer graves. Additionally, Jewish workers were killed in the Podgórze cemetery over the first months of lager operation.

TESTIMONIES

W październiku 2021 r. ogłoszono konkurs na opracowanie aranżacji plastycznej wystawy stałej Muzeum KL Plaszow. W grudniu komisja konkursowa stwierdziła jednak, że żadna z przesłanych prac nie odpowiada w pełni oczekiwaniom zawartym w regulaminie konkursu. Przyznana została wyłącznie III nagroda, za pracę złożoną przez zespół autorski: Julian Żmijewski, Andrzej Jaworski, Blanka Jarębska, Aleksandra Gryc, Karolina Reguła, Ada Zoń, Małgorzata Chustecka z JAZ + Architekci Żmijewski Jaworski s.c. w Warszawie. Jej autorzy otrzymali nagrodę pieniężną w wysokości 7 tys. zł.

1 grudnia 2021 r. uczestnicy sesji Rady Miasta Krakowa zapoznali się z postępami prac inwestycyjnych w ramach budowy Muzeum KL Plaszow. Referat o przebiegu inwestycji i planach na przyszłość przedstawił dyrektor Muzeum

Krakowa dr Michał Niezabitowski, reprezentujący Prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego. Dyrektor Niezabitowski odpowiadał także na pytania radnych oraz obecnych na sesji krakowian zainteresowanych inwestycją.

In October 2021, a competition was announced for artistic arrangement of the permanent exhibition at the KL Plaszow Museum. However, in December, the competition committee concluded that none of the received designs fully met the expectations set in the competition regulation. Only a 3rd award was granted for a work submitted by a team of authors: Julian Żmijewski, Andrzej Jaworski, Blanka Jarębska, Aleksandra Gryc, Karolina Reguła, Ada Zoń, Małgorzata Chustecka of JAZ + Architekci Żmijewski Jaworski s.c. in Warsaw. Its authors received an award in cash amounting to PLN 7 thousand.

Mayor of Kraków, gave a lecture on project progress and plans for the future. Director Niezabitowski also answered questions asked by counsellors and the public interested in the project.

On 1 December 2021, participants in the session of Kraków City Council were advised of progress of work on capital expenditure projects at the KL Plaszow Museum. Michał Niezabitowski, PhD, director of the Kraków Museum, representing Jacek Majchrowski,

KOMUNIKACJA I PROMOCJA

pattern

Bazą patternu
są litery tworzące
słowo MUZEUM

Design:
Cięty Język

COMMUNICATION AND PROMOTION

Od początku powstania Muzeum KL Plaszow dokładano starań, aby wszystkie działania instytucji docierały do szerokiej publiczności, szczególnie w Krakowie.

Muzeum uruchomiło tymczasową stronę internetową www.plaszow.org oraz wypracowało układ graficzny docelowej witryny instytucji.

W kwietniu 2021 r. firma Cięty Język z Wrocławia zakończyła prace nad identyfikacją wizualną Muzeum.

Logotyp Muzeum nie zawiera sygnetu ani znaku graficznego. Jest prostym odwzorowaniem słów „Muzeum KL Plaszow”. W ścięciach liter uważny obserwator dostrzeże zarys wzniesienia, pośrednie odniesienie do szczytu, masowego grobu, na którym umiejscowiony jest Pomnik Ofiar Faszyzmu. Kolorem brandowym Muzeum KL Plaszow jest zieleń Pantone 3435C, co stanowi nawiązanie do 37 hektarów obecnie zielonego terenu byłego obozu.

Identyfikacja wizualna muzeum zawiera również abstrakcyjny motyw graficzny (równoległe linie, które symbolizują wielowarstwowość historii KL Plaszow) oraz desę złożony z rozrzuconych liter tworzących słowo MUZEUM. Elementy graficzne nie są częścią logotypu.

The KL Plaszow Museum has paid particular attention to communicating all its plans to the public, especially in Kraków, since its establishment.

The Museum launched its temporary website www.plaszow.org and developed a graphic layout of its target website.

In April 2021, work on visual identification of the Museum was finalized by the Cięty Język, a company from Wrocław.

The Museum's logo contains no signet or graphic sign. It is a simple representation of the words "Muzeum KL Plaszow". An accurate observer will see hill contours in the bevelled edges of letters, an indirect reference to the mound whereon the Nazi Victim Memorial is erected. The brand colour of KL Plaszow Museum is Pantone green 3435C, referring to 0.37 square km of green area of the former camp.

Visual identification of the museum also contains an abstract graphic motif (parallel lines that epitomize the multilayer history of KL Plaszow) and a pattern consisting of spread letters forming the word MUZEUM. The graphic components are not included in the logo.

Komunikacja i działania promocyjne, kierowane głównie do mieszkańców Krakowa, skupiały się na informowaniu o utworzeniu instytucji, upowszechnianiu wiedzy o historii obozu płaszowskiego i propagowaniu bieżących wydarzeń muzealnych.

Infzormowano o spotkaniach online, oprowadzaniach, wydarzeniu *Pamięć/Zachor*, materiałach edukacyjnych oraz filmie edukacyjno-promocyjnym *KL Plaszow to historia Krakowa* pokazywanym w środkach komunikacji miejskiej w Krakowie.

W 2021 r. zrealizowano dwie kampanie plakatowe w Krakowie. Pierwsza była poświęcona wydarzeniu *Pamięć/Zachor*, które miało na celu upamiętnienie więźniów KL Plaszow.

Druga, pod hasłem *KL Plaszow to historia Krakowa*, zapraszała krakowian do odwiedzenia miejsca pamięci KL Plaszow i zapoznania się z wystawą plenerową.

Communication and promotional actions addressed principally to the citizens of Kraków, were focused on information about the establishment of our institution, popularization of knowledge of the history of the camp and on promoting current museum events. Information was provided about online meetings, the “Memory/Zachor” project, educational materials and educational and promotional video “KL Plaszow is the history of Kraków” screened in public transport vehicles in Kraków.

In 2021, two poster campaigns were held in Kraków. The first was dedicated to the “Memory/Zachor” project aimed to commemorate prisoners of KL Plaszow.

The other, under the motto “KL Plaszow is the history of Kraków”, invited Kraków inhabitants to visit the area of KL Plaszow Memorial Site and its open-air exhibition.

Na portalu społecznościowym Instagram pokazywany był także krótki film informujący o najważniejszych planach związanych z inwestycją realizowaną przez Muzeum.

Różnorodne komunikaty online o historii obozu Plaszow i Muzeum KL Plaszow dotarły do ponad 760 tys. osób w Krakowie i całej Polsce.

A short video informing about major plans for capital expenditure projects carried out by the Museum was also available on the Instagram social networking service.

Various online messages about the history of camp Plaszow and KL Plaszow Museum reached more than 760 thousand people in Kraków and all over Poland.

...z szarych murów
...[...] pełną nadziei
...skoczyła i się odwróciła
...nie zważając na Długą w pa
...udała się jej do pokoju
...odwróciła na budowę. W pokoju
...się odwrócił i wymierzył jej palce
...z rewolweru, na co naprzeciw
...długo się odwróciła i zaczęła
...[...]. Hujar jeszcze dłużej
...szedł. Sienie jej przypomniał
...robownicy budowlani i na dachu
...miedzieli w górnym po nagłym
...koleżanki i mojej wspominał
...Więźniowie pracowali
...w przedsiębiorstwach
...łożonych poza obrot

Articles featuring the Plaszow camp and plans for its commemoration were also published in Israeli dailies, including “Haarec” and “Jerusalem Post”, that published texts in Hebrew and English. An article in Polish featuring KL Plaszow was also published on the Deutsche Welle website.

WSPÓŁPRACA

KRZYSZTOFORY

Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

38

COOPERATION

Muzeum Krakowa

W pierwszym roku swojej działalności Muzeum KL Plaszow podjęło współpracę z różnymi instytucjami, których naczelnym celem jest upamiętnienie ofiar II wojny światowej, Holokaustu i okupacji niemieckiej. Podpisano porozumienia o współpracy z Muzeum Krakowa, Instytutem Pamięci Narodowej i Żydowskim Instytutem Historycznym im. E. Ringelbluma w Warszawie.

24 czerwca 2021 r. Muzeum Krakowa oraz Muzeum KL Plaszow zorganizowały w Pałacu Krzysztofory wspólną prezentację najnowszego, 38. numeru rocznika „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Krakowa”, poświęconego historii niemieckiego nazistowskiego obozu KL Plaszow oraz podsumowaniu czterech lat pracy i badań nad sposobem upamiętnienia byłego obozu i jego ofiar. W tym numerze czasopisma artykuły zamieścili tak-

że pracownicy Muzeum KL Plaszow: Monika Bednarek, Marta Śmietana, Kamil Karski i Robert Kulig.

21 września 2021 r. także w Pałacu Krzysztofory odbyła się prezentacja filmu *Pamiętajmy o KL Plaszow* w reżyserii Krzysztofa Brożka. Produkcja Instytutu Pamięci Narodowej przedstawia historię obozu KL Plaszow opowiedzianą poprzez rozmowy przeprowadzone z byłymi więźniami obozu. Film dotyczy także kwestii śledztw, jakie prokuratorzy IPN prowadzą w sprawie osób odpowiedzialnych za zbrodnie w niemieckim nazistowskim obozie Plaszow. Po projekcji odbyła się dyskusja z udziałem reżysera, dyrektora Muzeum Krakowa dr. Michała Niezabitowskiego oraz Ryszarda Kotarby, historyka od lat zajmującego się historią obozu. Rozmowę poprowadził Zdzisław Jurkowski z prokuratury IPN.

In the first year of its activity, the KL Plaszow Museum initiated cooperation with various institutions whose principal objectives include commemoration of the victims of World War II, the Holocaust and German occupation. Agreements on cooperation were signed with the Kraków Museum, Institute of National Remembrance and Jewish Historical Institute of Warsaw.

The Kraków Museum and KL Plaszow Museum organized on 24 June 2021 in the Krzysztofory Palace a joint presentation of the latest, 38th issue of “Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Krakowa”, dedicated to the history of German Nazi camp KL Plaszow and summarizing four years of work on and research into methods of commemoration of the former camp and its victims. Articles were published in that edition also by KL Plaszow Museum employees: Monika Bednarek, Marta Śmietana, Kamil Karski and Robert Kulig.

On 21 September 2021, also in the Krzysztofory Palace, the film titled “Remember KL Plaszow” directed by Krzysztof Brożek was screened. That production of the Institute of National Remembrance shows the history of KL Plaszow by interviews carried out with former prisoners of the camp. The film also addresses investigation conducted by Institute prosecutors in the matter of people responsible for crimes in the German Nazi camp Plaszow. A discussion was held after screening, with the participation of the film director, director of the Kraków Museum, Michał Niezabitowski, PhD, and Ryszard Kotarba, a historian who conducts research into the history of the camp. The discussion was moderated by Zdzisław Jurkowski, a prosecutor from the Institute.

WIECZNIKOM
PO-
MORDOWANYM
PRZEZ
HITLERÓWSKICH
LUDOBÓJCÓW
W LATACH
1943-1945

ŻIH 301/2061 – likwidacja obozu, ekshumacje
i spopielianie ciał (jesień 1944)

Równocześnie z likwidacją obozu zaczęto również likwidować ślady po zamordowanych ofiarach. Wydano rozkaz rozkopywania grobów masowych znajdujących się na terenie obozu. [...] Mężczyźni rozkopywali groby i znosili trupy na stosy, które paliły się dzień i noc, a kobiety pracowały przy zakopywaniu dołów. Po pracy znosiliśmy drzewo na stosy. Okropna woń rozkładających się trupów roznosiła się po całym obozie. Byliśmy wszyscy przesiąknięci tą wonią. Nie można było jeść ani spać.

Archives of Jewish Historical Institute, inv. no. 301/2061 – liquidation of the camp, exhumation and cremation of corpses (the autumn of 1944)

When the camp was liquidated, also traces of committed murders were obliterated. It was commanded that the mass graves located in the camp area be uncovered. [...] **Men uncovered** the graves and carried corpses to form heaps that burned all days and nights, and women were commanded to fill the pits. After work, we carried wood for stakes. A horrible odour of decomposing corpses spread all over the camp. We were all soaked by that odour. Eating and sleeping was impossible.

We wrześniu Muzeum KL Plaszow było partnerem wystawy *Sweet Home Sweet. Opowieść o ocaleniu, pamięci i powrotach* zorganizowanej przez Żydowskie Muzeum Galicja w Krakowie, a prezentującej losy rodziny Oresów, w tym Ryszarda Oresa, byłego więźnia KL Plaszow.

21 października 2021 r. kapituła Medalu św. Krzysztofa przyznawanego przez Muzeum Krakowa osobom, które wspierają tę instytucję, wyróżniła między innymi Lili Haber, przewodniczącą Związku Krakowian w Izraelu, krakowiankę z urodzenia, której rodzina więziona była m.in. w getcie krakowskim i następnie w KL Plaszow. Lili Haber od lat aktywnie działa na rzecz budowy mostów pomiędzy Izraelem a Polską, wspiera Muzeum Krakowa i była zaangażowana w powstanie Muzeum – Miejsca Pamięci KL Plaszow w Krakowie. Od jesieni

In September, the KL Plaszow Museum was partner in the exhibition “Sweet Home Sweet. A tale of surviving, memory and returns” organized by the Galicia Jewish Museum in Kraków, featuring the fate of the Ores family, including Ryszard Ores, a former prisoner of KL Plaszow.

On 21 October 2021, the chapter of the St. Christopher Medal, that is awarded by the Kraków Museum to people who support that institution, distinguished among others Lili Haber, chair of the Israeli Association of Cracovians, born in Kraków, whose family was imprisoned in the Kraków ghetto and then in KL Plaszow. Lili Haber has built bridges between Israel and Poland for years, supports the Kraków Museum and is engaged in the establishment of the Museum KL Plaszow Memorial Site in Kraków. She is a member of the Council of the KL Plaszow Museum since the autumn of 2021.

2021 r. Lili Haber jest członkinią Rady Muzeum KL Plaszow.

Muzeum KL Plaszow współpracuje także z Fundacją Ośrodka KARTA nad opracowaniem wspólnego wydawnictwa źródłowego dotyczącego historii KL Plaszow.

W dniach 13–15 lipca 2021 r. pracownicy Muzeum KL Plaszow odbyli wizytę studyjną w Państwowym Muzeum na Majdanku i Muzeum i Miejscu Pamięci w Sobiborze, gdzie zarówno zapoznali się z topografią obu miejsc pamięci, jak i zwiedzili wystawy. Odbyli także spotkania merytoryczne z pracownikami tych instytucji na temat zbiorów, archiwaliów i oferty edukacyjnej. Zapoznali się także szczegółowo z procesem powstawania nowego muzeum w Miejscu Pamięci w Sobiborze.

The KL Plaszow Museum also cooperates with the KARTA Centre Foundation on developing a joint source publication dedicated to the history of KL Plaszow.

On 13–15 July 2021, employees of the KL Plaszow Museum paid a study visit to the State Museum at Majdanek and Museum and Memorial in Sobibór where they could study topography of both sites, visit exhibitions, hold thematic meetings with employees of those institutions, discussing collections, archive materials and educational offers. The process of establishing a new museum was also explained at the Sobibór Memorial Site.

PODZIĘKOWANIA

ACKNOWLEDGE- MENTS

Składamy serdeczne podziękowania wszystkim osobom, instytucjom i stowarzyszeniom, które w 2021 r. wspierały nasze działania, związane zarówno z procesem powoływania instytucji, zaplanowaniem i rozpoczęciem działań inwestycyjnych, jak i bieżącą pracą o różnorodnym charakterze.

Szczególne podziękowania kierujemy do: członków Rady Muzeum KL Plaszow, członków Rady Społecznej do spraw utworzenia Muzeum – Miejsca Pamięci na terenie byłego obozu KL Plaszow działającej w latach 2017–2021 w składzie: dr Marek Lasota (Przewodniczący Rady), prof. dr hab. Jerzy Aleksandrowicz (†), Jacek Bednarz, prof. dr hab. Andrzej Chwalba, dr Piotr M. A. Cywiński, dr hab. Michał Galas, Lili Haber, Tadeusz Jakubowicz, dr Jan Janczykowski, Adam Kalita, Paweł Kubisztal, prof. dr hab. Andrzej

We express our warmest thanks to all people, institutions and associations that in 2021 supported our activities both as part of the institution establishment process, in capital expenditure planning and contracting, and as part of our daily tasks of various nature.

We direct our special thanks to: members of the Council of the KL Plaszow Museum, members of the Social Council for the establishment of Museum – Memorial Site in the area of former Plaszow camp that worked in the years 2017–2021 and consisted of: Marek Lasota, PhD (Chair of the Council), Professor Jerzy Aleksandrowicz (†), Jacek Bednarz, Professor Andrzej Chwalba, Piotr M. A. Cywiński, PhD, Professor Michał Galas, Lili Haber, Tadeusz Jakubowicz, Jan Janczykowski, PhD, Adam Kalita, Paweł Kubisztal, Professor Andrzej Kulig, Teresa Kwiatkowska, Janusz Makuch, Orit Margalit, Father Archbp.

Kulig, Teresa Kwiatkowska, Janusz Makuch, Orit Margalit, ks. abp dr hab. Grzegorz Ryś, Michael Schudrich, prof. dr hab. Aleksander Skotnicki, dr Jörg Skriebeleit, Kazimierz Świst, Marian Turski, Marek Zając, prof. dr hab. Franciszek Ziejka (†), dr Anna Ziółkowska.

Dziękujemy również Muzeum Krakowa, Instytutowi Pamięci Narodowej w Krakowie, Gminie Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie, Zarządowi Inwestycji Miejskich w Krakowie, Radzie Miasta Krakowa, Radzie Dzielnicy XIII Podgórze, Związkowi Krakowian w Izraelu oraz jego przewodniczącej Pani Lili Haber, a także osobom, które przekazały Muzeum w depozyt pamięci informacje o swoich krewnych i bliskich więzionych w czasie II wojny światowej w KL Plaszow.

Professor Grzegorz Ryś, Michael Schudrich, Professor Aleksander Skotnicki, Jörg Skriebeleit, PhD, Kazimierz Świst, Marian Turski, Marek Zając, Professor Franciszek Ziejka (†), Anna Ziółkowska, PhD.

We also thank Kraków Museum, Institute of National Remembrance in Kraków, Jewish Religious Community in Kraków, Municipal Project Authority in Kraków, Kraków City Council, 13th Podgórze District Council, Israeli Association of Cracovians and its chair Ms. Lili Haber, as well as people who have given the Museum, in memory deposit, information about their kins and relatives imprisoned in KL Plaszow during World War II.

Muzeum KL Plaszow.
Raport z działań w roku 2021

Opracowanie:
Zespół Muzeum KL Plaszow

Projekt i skład:
Agata Korzeńska i Paweł Krzywda (idee.pl)

Redakcja i korekta:
Anna Kandzior-Zug

Tłumaczenie:
Zespół Tłumaczy Przysięgłych „SIGILLUM” Sp. z o.o.

Fotografie:
Katarzyna Bednarczyk, Łukasz Czech, Jacek Stawiski

Mapa do celów projektowych:
Piotr Dukielski

Muzeum – Miejsce Pamięci KL Plaszow w Krakowie.
Niemiecki nazistowski obóz pracy i obóz
koncentracyjny (1942–1945) (w organizacji)
Siedziba: 31-011 Kraków, Rynek Główny 35
Biuro: 30-702 Kraków, ul. Lipowa 3/115
tel.: +48 12 307 02 53
e-mail: info@plaszow.org
www.plaszow.org

Archiwum Cyfrowe KL Plaszow
www.ca.muzeumkrakowa.pl

Druk:
Drukarnia Akapit sp. z o. o.
www.drukarniaakapit.pl

KL Plaszow Museum.
Report on activities in 2021

Compiled by:
KL Plaszow Museum Team

DTP artists:
Agata Korzeńska and Paweł Krzywda (idee.pl)

Editor:
Anna Kandzior-Zug

Translation:
Zespół Tłumaczy Przysięgłych “SIGILLUM” Sp. z o.o.
(“SIGILLUM” Professional Language Services)

Photographs:
Katarzyna Bednarczyk, Łukasz Czech, Jacek Stawiski

Author of the map for project purposes:
Piotr Dukielski

KL Plaszow Memorial Museum in Kraków.
The German Nazi Labour and Concentration Camp
(1942–1945) (in organization)
Registered address: 31-011 Kraków, Rynek Główny 35
Office location: 30-702 Kraków, ul. Lipowa 3/115
tel.: +48 12 307 02 53
e-mail: info@plaszow.org
www.plaszow.org

The KL Plaszow Digital Archive
www.ca.muzeumkrakowa.pl

Printing house:
Drukarnia Akapit sp. z o. o.
www.drukarniaakapit.pl

